

BOJOVÉ POUŽITIE VOJSKA PROTIVZDUŠNEJ OBRANY

Vojské letectvo kapitalistických štátov je najaktívnejšou a hlavnou silou imperializmu v agresívnych vojnách. Vo všetkých takýchto vojnách imperializmus za posledných 40 rokov prideloval hlavnú úlohu letectvu ako najpohyblivejšiemu druhu ozbrojených síl, schopnému uskutočňovať údery na objekty nepriateľa do veľkej hĺbky a pritom ich úspešne s veľkým účinkom ničiť. V lokálnych vojnách letectvo agresora hneď za údermi na letiská prechádzalo k aktívnej činnosti proti pozemným vojskám. Analýza strát sýrskej obrnenej techniky v arabskoizraelskom konflikte v roku 1982 ukazuje, že asi 75 % tankov bolo zničených izraelským letectvom, do 15 % paľbou poľného delostrelectva a zvyšujúcich 10 % bolo zničených tankami a PTRS.

Vedenie operácií a boja v rámci konvenčnej vojny sa má riadiť zásadami „kombinovaného vzdušného a pozemného boja“ vypracovaného americkými vojskými špecialistami pre podmienky európskeho priestoru vojnovéj činnosti.

V nadväznosti na rozpracovanie zásad kombinovaného vzdušného a pozemného boja vypracovalo velenie amerického vojského letectva zásady tzv. „zničenia protivzdušnej obrany a letectva nepriateľa“ v krátkom čase po začatí ozbrojeného stretnutia. Hlavná úderná sila taktického letectva NATO má byť od samého začiatku ozbrojeného stretnutia sústredená na zni-

čenie síl a prostriedkov protivzdušnej obrany a frontového letectva. Tým sa majú vytvoriť predpoklady pre účinné ničenie cieľov v hĺbke operačného uskupenia a teritória nepriateľa. Bola vypracovaná nová koncepcia použitia bitevných vrtuľníkov v rámci „spojenej leteckej útočnej skupiny“, v ktorej pôsobia bitevné vrtuľníky (AH-1S Tow Cobra), ťažké bitevné lietadlá (A-10A) a ťažké pozorovacie lietadlá (OV-10A Bronco). Skupina je predurčená predovšetkým na ničenie obrnenej a inej bojovej techniky.

Taktické a vojskové letectvo NATO je vyzbrojené vysoko presnými zbraňami, zbraňovými systémami s veľkým plošným účinkom, účinnými prostriedkami na boj s rádioelektronickými systémami. Zmenšuje sa efektívna rádiolokačná odrazová plocha lietadiel a iných prostriedkov vzdušného napadnutia, zvyšuje sa schopnosť taktického ale aj strategického letectva uskutočňovať údery z malých a prízemných výšok, zvyšuje sa počet bitevných vrtuľníkov vyzbrojených modernými vysokoúčinnými prostriedkami ničenia. V západnej Európe sa postupne inštalujú rakety s plochou dráhou letu, atď.

V minulých rokoch sa na cvičeniach vojsk NATO u taktického letectva hlavná pozornosť venovala precvičovaniu otázok prípravy a vedenia vzdušných útočných operácií, uskutočňovaných s cieľom vybojovať vzdušnú nadvládu a dezorganizovať

venie u nepriateľa, znemožníť jeho operácie strategické preskupenie a spôsobiť straty druhým sledom a zálohám. Hĺbka priamej leteckej podpory sa zväčšila z 25 km na 70 km. Taktické a vojskové letectvo na výzvu vševojskových veliteľov ničilo nepriateľa do celej hĺbky divízií. Strategické letectvo USA sa ďaleko aktívnejšie zúčastňovalo cvičení spojených vzdušných síl NATO v Európe než tomu bolo v minulosti.

V podmienkach širokého použitia moderných, veľmi presných a účinných prostriedkov vzdušného napadnutia nepriateľa, nadobúda protivzdušný boj mimoriadnu dôležitosť. Boj so vzdušným nepriateľom musí byť uskutočňovaný vo vzduchu

aj na zemi, nepretržite, všetkými silami a prostriedkami vojsk, ktoré sú k dispozícii.

Boj so vzdušným nepriateľom je dôležitou vševojskovou úlohou. Táto úloha je prakticky realizovaná účasťou vojsk frontu v protivzdušnej operácii v priestore vojnovnej činnosti, ktorej sa okrem vojska PVO zúčastňuje letectvo, raketové vojsko a delostrelectvo, sily a prostriedky REB a skupiny zvláštneho určenia. Odrážania útoku nízkoletiacich prostriedkov vzdušného napadnutia nepriateľa sa zúčastňujú aj vhodné palebné prostriedky motostreleckých a tankových jednotiek, ako aj ostatných druhov vojsk a služieb, ktoré počas náletov prostriedkov vzdušného napadnutia nebojujú s pozemným nepriateľom.

Príprava protivzdušnej obrany v obrannej operácii

Hlavné úlohy protivzdušnej obrany vo frontovej obrannej operácii uskutočňuje vojsko PVO frontu v úzkej súčinnosti so stíhacim letectvom frontu a silami a prostriedkami vojska PVOŠ, ktoré sú rozmiestnené v pásme frontu alebo do neho pôsobia.

Vojsko PVO frontu je určené na ničenie vzdušného nepriateľa, odrážanie jeho úderov a na spoľahlivú obranu uskupení vlastných vojsk, letísk, veliteľských stanovišť a ďalších dôležitých objektov vo všetkých druhoch bojovej činnosti. Jeho bojové prostriedky sa vyznačujú mohutnosťou paľby, vysokou pohyblivosťou, priechodnosťou a schopnosťou uskutočňovať bojovú činnosť v každom počasi, vo dne aj v noci. Obratným spajovaním paľby s pohybom je schopné v akejkoľvek bojovej situácii ničiť lietadlá, vrtuľníky, strely s plochou dráhou letu a ďalšie prostriedky vzdušného napadnutia, uskutočňovať prieskum vzdušného nepriateľa a upovedomovať o ňom vojská.

Zväzky a útvary vojska PVO sú vyzbrojené modernou protiletadlovou raketovou technikou s vysokou účinnosťou. Vševojskové útvary a jednotky sú nasýtené prenosnými a mobilnými protiletadlovými raketovými kompletami blízkeho dosahu a malokalibrovými hlavnými kompletami s vysokou kadenciou a presnosťou strelby. Niekoľkonásobné prekrytie protiletadlovej paľby sťažuje umiernenie a prelomenie protivzdušnej obrany nepriateľskými prostriedkami vzdušného napadnutia.

Úlohy protivzdušnej obrany v obrannej operácii frontu sú dané charakterom úloh vojsk frontu. Sú súčasťou týchto úloh a spočívajú v obrane vojsk a objektov proti vzdušným úderom.

Cieľom protivzdušnej obrany v obrannej operácii frontu je spôsobiť vzdušnému nepriateľovi rozhodnú porážku, odraziť jeho úderu na vojská a ostatné objekty, rozdrviť nepriateľské letecké uskupenie a zachovať tak bojaschopnosť vojsk, ktoré bojujú alebo sa pripravujú na boj s pozemným nepriateľom.

V prvej obrannej operácii frontu, ktorá bude začínať uskutočnením protivzdušnej operácie, je najdôležitejšou úlohou vojska PVO frontu odrazenie hromadných úderov prostriedkov vzdušného napadnutia nepriateľa v úzkej súčinnosti so stíhacim letectvom frontu a prostriedkami vojska PVOŠ. Úspešné splnenie tejto úlohy má rozhodujúci vplyv na splnenie úloh protivzdušnej obrany, ako aj na úspech frontovej operácie. K dôležitým úlohám vojska PVO frontu patrí aj ničenie nepriateľských bitevných vrtuľníkov, vzdušných výsadek a aeromobilných vojsk počas prepravy vo vzduchu.

Organizácia protivzdušnej obrany je dôležitou súčasťou prípravy obrannej operácie. Zahŕňa tieto hlavné opatrenia: prijatie rozhodnutia, plánovanie protivzdušnej obrany, vydanie bojových úloh podriadeným stupňom velenia, organizáciu súčinnosti a velenia a všestranne zabezpečenie. Praktická realizácia spočíva vo vytvorení uskupenia síl a prostriedkov vojska PVO a v ich príprave na bojovú činnosť pri odrážaní úderov prostriedkov vzdušného napadnutia.

Do začatia agresie nepriateľa musí systém protivzdušnej obrany frontu svojim usporiadaním a stupňom bojovej pohotovosti plne zodpovedať zámyslu operácie a zhodnoteniu predpokladanej činnosti vzdušného a pozemného nepriateľa.

Spĺnenie tejto zlozitej úlohy je podmienené včasným uskutočnením opatrení skrytého zvyšovania bojovej pohotovosti a mobilizačného rozvíjania protiletadlových a rádiotechnických zväzkov, útvarov a jednotiek. Týmto opatreniami sa výrazne zvýši pripravenosť síl a prostriedkov vojska PVO frontu na efektívne ničenie prostriedkov vzdušného napadnutia už od samotného začiatku agresie nepriateľa.

Plánovanie protivzdušnej obrany sa uskutočňuje v súlade s rozhodnutím veliteľa frontu podľa úlohy obrannej operácie, pravdepodobných smerov útoku pozemného a vzdušného nepriateľa a podľa variantov činnosti vojsk. Môžu to byť nasledujúce úlohy:

- PVO vojsk v miestach stálej dislokácie a v priestoroch zmobilizovania,

- odrážanie prvého a ďalších hromadných úderov prostriedkov vzdušného napadnutia nepriateľa v protivzdušnej operácii,

- PVO vojsk pri odrážaní agresie nepriateľa a počas boja o udržanie pásom obrany,

- PVO protiúderného uskupenia počas prípravy a uskutočnenia protiúderu,

- PVO raketového vojska, miest velenia, letísk, dôležitých tylových a komunikačných objektov,

- ničenie vzdušných výsadvok a aeromobilných vojsk nepriateľa počas prepravy vo vzduchu.

Pri vytváraní uskupení protiletadlových raketových zväzkov a útvarov vojska PVO frontu sa prihliada na charakter uskupenia protiletadlových raketových zväzkov a útvarov vojska PVOŠ v pásme frontu.

Skúsenosti z uskutočňovania bojovej činnosti potvrdzujú, že pre úspešný boj so silným vzdušným nepriateľom treba vytvárať mobilné zmiešané uskupenia síl a prostriedkov vojska PVO frontu, ktoré zlučujú bojové možnosti rôznych protiletadlových kompletov, sú schopné v krátkom čase uskutočňovať manéver paľbou a pohybom a majú odolné systémy riadenia v podmienkach rádioelektronického boja. Veľký význam má organizácia spoľahlivej súčinnosti pri komplexnom ničení prostriedkov vzdušného napadnutia nepriateľa vojskom PVO, letectvom a RVD frontu a vojskom PVOŠ.

Na posilnenie protivzdušnej obrany vojsk v zabezpečovacom pásme sa predsunuje z protiletadlových raketových plukov divízií, ktorých vojská toto pásmo bránia, jedna až dve palebné batérie.

Uskupenie prostriedkov rádiolokačného prieskumu sa vytvára ešte v mieri v podstate silami vojska PVOŠ. Pred začiatkom operácie sa na predpokladaných hlavných smeroch činnosti vzdušného nepriateľa zosilňuje časťou prostriedkov rádiolokačného prieskumu frontu. So zaujímaním operačnej zostavy vojskami frontu sa vytvára systém rádiolokačného prieskumu vojska PVO frontu. Rádiotechnické prapory PVO vševojskových armád prvého sledu vytvárajú prvú líniu rádiotechnických hlások a rádiotechnická brigáda PVO frontu ďalšie línie (1—2). Do začiatku protivzdušnej operácie rádiotechnické prostriedky frontu dodržia prísny režim mlčania.

Upresnenie a konkretizácia uvedených úloh v bojových dokumentoch je obsahom rozhodovacej a plánovacej činnosti veliteľa a štábu vojska PVO frontu pri plánovaní protivzdušnej obrany v obrannej operácii. Hlavným plánovacím dokumentom je „Plán protivzdušnej obrany“ s textovou časťou.

Podľa pomôcky Pom-520-OS z roku 1985 sa okrem plánu protivzdušnej obrany spracúva aj „Plán účasti vojsk frontu v protivzdušnej operácii v priestore vojnovkej činnosti“ na mape s jeho textovou časťou. Jeho súčasťou je aj „Plánová tabuľka súčinnosti medzi prostriedkami protivzdušnej obrany“. Skúsenosti z operačných cvičení ako i výsledky výskumu ukázali, že tento plán fakticky zdvojuje plán protivzdušnej obrany a pre riadenie bojovej činnosti vojsk sa nevyužíva. Jeho spracovanie veľmi časovo zafazuje štáb vojska PVO. Javí sa preto účelným plán účasti vojsk frontu v protivzdušnej operácii nepracovávať a vyhotovovať iba „Plánovú tabuľku súčinnosti síl a prostriedkov frontu a vojska PVOŠ pre plnenie úloh v protivzdušnej operácii“, ktorá predstavuje potrebný dokument na riadenie bojovej činnosti vojsk. Úlohy druhov vojsk a služieb v protivzdušnej operácii rozpracúvať v plánoch bojového použitia a vydávať ich podriadeným v bojových dokumentoch pre obrannú operáciu.

Protivzdušná obrana v obrannej operácii

Úvodom tejto časti považujem za účelné zdôrazniť, že existencia a používanie veľmi presných automatizovaných a vysoko

účinných prostriedkov vzdušného napadnutia, snaha o čo najrozsiahlejšie používanie taktického a vojskového letectva

NATO a zdokonaľovanie spôsobov prekonávania protivzdušnej obrany kladie vysoké požiadavky na jej organizáciu a riadenie, ktoré je možné stručne zhrnúť do nasledujúcich princípov:

- sústredenie hlavného úsilia na obranu najdôležitejších uskupení vojsk a ostatných objektov,

- nepretržitá vysoká bojová pohotovosť prostriedkov protivzdušnej obrany,

- možnosť operačného manévru na ten smer (do toho priestoru), kam je sústredené (alebo sa predpokladá) hlavné úsilie vzdušného nepriateľa,

- tesná súčinnosť síl a prostriedkov PVO frontu medzi sebou a prostriedkami susedných zväzov a vojskom PVOŠ,

- odolnosť a efektívnosť jednotlivých prostriedkov a celého systému PVO pri pokusoch nepriateľa o jeho prelomenie a umlčanie,

- nepretržité pôsobenie na vzdušného nepriateľa, ktorý preniká do hĺbky obrany frontu,

- velenie silám a prostriedkom PVO musí byť schopné efektívne pracovať v podmienkach veľkého deficitu času, boj o získanie času a predĺženie vzdušného nepriateľa pri plnení bojových úloh je základným predpokladom úspechu protivzdušnej obrany (mimoriadna zložitosť protivzdušného boja je daná tým, že prostriedky vzdušného napadnutia nepriateľa lietajú v obrovskom rozsahu výšok od niekoľko desiatok metrov do 25 000 až 30 000 metrov, rýchlosťami od niekoľkých desiatok kilometrov až do dvoj-trojnásobnej rýchlosti zvuku, môžu takmer neobmedzene manévrovať výškou, smerom a rýchlosťou, je možné rýchlo prenášať úsilie ich činnosti na iné smery, uskutočňujú silnú odvetnú činnosť proti všetkým prostriedkom PVO).

Ak nepriateľ začne agresiu úderom hotovostných síl letectva a raketových prostriedkov, budú v pásme frontu proti nim pôsobiť hotovostné sily a prostriedky PVOŠ, vrátane vyčlenených síl a prostriedkov vojska PVO a stíhacieho letectva frontu.

Činnosť síl a prostriedkov vojska PVO frontu bude ovplyvnená výsledkami úderov proti nim a začala by obnovením bojových schopností zasiahnutých zväzkov, útvarov a jednotiek s nasledujúcim uskutočňovaním úloh protivzdušnej obrany podľa rozhodnutia veliteľa frontu.

Za predpokladu, že budú včas zistené prípravy nepriateľa na rozpútanie vojny,

celkový rýchly nárast síl a prostriedkov vojska PVO frontu realizovaný opatreniami jednotlivých stupňov bojovej a mobilizačnej pohotovosti, alebo skrytými opatreniami, vytvárajú predpoklady pre úspešný boj so vzdušným nepriateľom už od začiatku agresie.

Odraženie agresie začne veľmi pravdepodobne vykonávaním úloh v protivzdušnej operácii v priestore vojnovéj činnosti, ničením prostriedkov vzdušného napadnutia nepriateľa na zemi a vo vzduchu pri odražení jeho hromadných úderov. Úspešné splnenie úloh protivzdušnej operácie je podmienené včasným odhalením príprav na hromadný vzlet prostriedkov vzdušného napadnutia.

Počas boja o jednotlivé pásma obrany prvoradý význam nadobúda široký a obratný manéver zväzkami, útvarmi a jednotkami, využitie vopred pripravených záložných a klamných postavení protiletadlových raketových (delostreleckých) a rádiotechnických jednotiek, použitie kočujúcich jednotiek a paľba z pasív. Sily a prostriedky vojska PVO frontu pritom musia uskutočňovať bojovú činnosť s maximálnym vypätím a využitím všetkých bojových možností bojovej techniky a v úzkej súčinnosti so stíhacím letectvom frontu a vojskom PVOŠ.

Pre včasné uskutočnenie manévru zväzkami, útvarmi a jednotkami vojska PVO a úspešné splnenie bojových úloh treba, aby ich velitelia boli dostatočne a včas informovaní o vývoji pozemnej situácie.

Vzdušné výsadky a aeromobilné vojská bude vojsko PVO frontu ničiť v prípade, že ich prelet alebo vysadzovanie sa uskutoční v okruhu účinnej pôsobnosti palebných prostriedkov.

Pri vytváraní uskupení rádiotechnických hlások najmä v prvej línii, sa osobitná pozornosť venuje starostlivej voľbe stanovišť z hľadiska požiadavky na prieskum nízkoletiacich cieľov.

Vzhľadom na to, že možnosti prostriedkov rádiolokačného prieskumu rádiotechnických jednotiek PVO armády a frontu sú najmä v prihraničnom priestore obmedzené, zvyšuje sa v prieskume prostriedkov vzdušného napadnutia úloha organických rádiolokátorov náčelníkov PVO msd (td) a radiacích rádiolokátorov protiletadlových raketových (delostreleckých) zväzkov a útvarov.

Velenie silám a prostriedkom vojska PVO frontu spočíva v nepretržitom riadení všetkých procesov organizácie a uskutočňova-

nia bojových činností s cieľom zabezpečiť čo najefektívnejšie využitie ich bojových možností na úspešné splnenie úloh protivzdušnej obrany.

Podmienky velenia vo vojsku PVO vyžadujú, aby jeho organizácia a uskutočňovanie boli založené na týchto hlavných zásadách: jednota centralizácie a decentralizácie, operatívnosť, spoľahlivosť a nepretržitosť, pevnosť a pružnosť.

V dôsledku mnohotvárnosti podmienok odražania úderov vzdušného nepriateľa môže byť rozsah centralizácie riadenia bojovej činnosti pri odrazení úderov vzdušného nepriateľa rôzny. Napríklad pri spoľahlivom spojení miest velenia sa úderý zo stredných a veľkých výšok odrážajú na základe rozhodnutia veliteľa vojska PVO. Pri nespoľahlivom spojení rozhodujú o odrazení týchto úderov nižšie stupne. O ničenie vzdušných cieľov v prízemných a malých výškach rozhodujú velitelia protiletadlových útvarov, alebo aj velitelia jednotiek samostatne, pretože diaľka zistenia týchto cieľov rádiolokátormi je malá a čas na ich efektívne postreľovanie je minimálny. Rozsah centralizácie môže rozhodujúcim spôsobom ovplyvniť aj zložitnosť vzdušnej situácie, ktorá vznikne rušením spojovacích a rádiolokačných prostriedkov.

Dôležitou úlohou vojska PVO frontu je **protivzdušná obrana protiúderného uskupenia** počas presunu, pri rozvíjaní vojska a v priebehu protiúderu. PVO protiúderného uskupenia počas presunu budú vykonávať ich organické prostriedky, vojsko PVOŠ, stíhacie letectvo frontu a protiletadlová brigáda frontu. Osobitná pozornosť sa venuje protivzdušnej obrane prepravísk na osiach presunu vojsk protiúderného uskupenia.

V priestore rozvíjania a zasadania protiúderného uskupenia budú protivzdušnú obranu zosilňovať prostriedky vojska PVO armády prvého sledu v pásme ktorej bude protiúder zasadený a stíhacie letectvo frontu. V prospech protiúderného uskupenia môžu pôsobiť aj divízne protiletadlové raketové útvary, ktorých okruh účin-

nej pôsobnosti zasahuje do, alebo pred priestor protiúderného uskupenia. Potrebný manéver síl a prostriedkov vojska PVO frontu pri organizácii a uskutočňovaní protivzdušnej obrany protiúderného uskupenia sa musí uskutočňovať utajene, aby sa nepriateľovi nepodarilo odhaliť prípravu k protiúderu.

V priebehu protiúderu uskutočňujú protivzdušnú obranu vojsk organické protiletadlové útvary a jednotky v súčinnosti so stíhacím letectvom frontu.

Na zosilnenie rádiolokačného prieskumu vzdušného nepriateľa sa na smere protiúderu rozvíjajú rádiotechnické hlásky rádiotechnickej brigády PVO frontu alebo rádiotechnického práporu PVO armády.

V závislosti od predpokladanej činnosti vzdušného nepriateľa proti vojskám protiúderného uskupenia a počtu protiletadlových raketových útvarov (zväzkov) v priestore zasadania protiúderného uskupenia, môže sa z rozhodnutia veliteľa frontu vytvoriť uskupenie protiletadlových raketových útvarov a zväzkov, ktorému bude po určitý čas veliť jeden z veliteľov týchto prostriedkov s cieľom zjednodušiť súčinnosť medzi nimi a so stíhacím letectvom, a zvýšiť efektívnosť boja s prostriedkami vzdušného napadnutia nepriateľa. Dobu činnosti tohto uskupenia pod centralizovaným velením určí veliteľ frontu na základe úloh a výsledkov bojovej činnosti protiúderného uskupenia a činnosti vzdušného nepriateľa proti nemu.

Uskutočnenie náročných úloh protivzdušnej obrany vojsk vyžaduje od vševojskových veliteľov a ich štábom, aby dokonale poznali prostriedky vojska PVO, ich bojové vlastnosti a možnosti, ako i spôsoby bojovej činnosti a podmienky použitia. Skúsenosti ukazujú, že takéto znalosti vševojskových funkcionárov vytvárajú predpoklady k tomu, aby silám a prostriedkom vojska PVO boli dávané reálne úlohy zodpovedajúce ich možnostiam a určeniu a bola im poskytovaná všestranná pomoc pri zabezpečovaní nepretržitej vysokej bojovej pohotovosti.